

КРАЈИШНИК

ЧАСОПИС ЗАВИЧАЈНОГ УДРУЖЕЊА КРАЈИШНИКА „НИКОЛА ТЕСЛА“

Пландиште, 2014. Број 12 Год. XII Бесплатан примерак ISSN 2217-8295

Дванаести фестивал
КРАЈИШКИ БИСЕРИ

Одржан 2. семинар
НКН Срба Крајишника

Покошен јубиларни пети
КРАЈИШКИ ОТКОС

др Момчило Диклић
ПОЗИЦИЈА СРПСКОГ
НАРОДА ИЗ ХРВАТСКЕ

БУНТОВНИК СА ОБЉАЈА
100 година од Великог рата

Трагом српских корена
МАНАСТИР ГОМИРЈЕ

Реч уредника	01
12. фестивал „Крајишки бисери”	02
Други семинар НКН Срба Крајишника	03
Албум 12. фестивала „Крајишки бисери”	04
Крајишки бисери у Етнографском музеју	14
Девети сански збор	15
Јубиларни 5. Крајишки откос	16
Ако заборавимо, онда нисмо достојни имена које носимо	20
др Момчило Ђиклић: Позиција српског народа из Хрватске ..	22
Посета Музеју Николе Тесле	24
Бунтовник са Обљаја	26
Манастир Гомирје	30

Корице - предња: Учесница 12. фестивала "Крајишки бисери" (фото: Ненад Никодијевић)
Корице - задња: Бака чита "Крајишник" испред цркве у Бусијама (фото: Светозар Данчоу)

Издавач:

Завичајно удружење Крајишника „Никола Тесла”
Адреса: Војводе Путника 38, 26360 Пландиште
Жиро рачун: 340-5342-06
ПИБ: 101239410
Контакт телефон: 063/86-94-919
E-mail: zuknikolatesla@gmail.com
www.zuknikolatesla.org

За издавача:

Никола Г. Везмар, председник

Главни и одговорни**уредник:**

Никола Г. Везмар

Сарадници:

др Момчило Ђиклић, Гојко Везмар,
Дарко Грба, Ана Радојчић,
Николина Везмар, Марко Миздрак,
Бојана Контић, Светозар Данчоу,
Ненад Никодијевић

Дизајн и техничка обрада:

Гојко Везмар

Штампа:

Штампарија „Тули” - Вршац

CIP - Каталогизација у публикацији, Народна библиотека Србије, Београд
061.2:39

КРАЈИШНИК: часопис Завичајног удружења Крајишника "Никола Тесла" /
главни и одговорни уредник Никола Г. Везмар. - Год. 1, бр. 1 (2003)- . - Пландиште:
Завичајно удружење Крајишника "Никола Тесла", 2003- (Вршац : Тули). - 30 см
ISSN 2217-8295 = Крајишник (Пландиште)
COBISS.SR-ID 189580044

УВОДНИК

РЕЧ УРЕДНИКА

Пише
Никола Г. Везмар,
председник Удружења

Драги земљаци, уважени читаоци,

Дванаесту годину, на страницама часописа "Крајишник", нижу се тематски садржаји са циљем квалитетног информисања наших читалаца. Циљ уредништва је да "Крајишник" буде драгоцен и поучно штиво које ће, кроз културно историјски образац, чувати идентитет српског народа из Крајине.

Од овог броја промењен је и званичан тип листа. Уместо билтена, "Крајишник" је сада и званично прерастао у ширу форму: часопис "Крајишник". Ово је било неопходно како бисмо, с обзиром на значај и обухватност садржаја овог листа, удовољили формалним захтевима, јер је "Крајишник" одавно прерастао оквир билтена.

Током претходних 12 година постојања, лист "Крајишник" постао је радо виђено штиво у рукама наших читалаца. Добили смо велики број квалитетних предлога за унапређење листа и прегршт веома емотивних похвала и израза захвалности за наш рад. Крајишници се поистовећују са овим часописом, препознају своје корене и идентитет. Истакнути интелектуалци, као и људи новинарске струке, дали су високе оцене како за садржај тако и за визуелни изглед часописа "Крајишник". То је оно што мене као уредника и моје сараднике испуњава задовољством и представља велику сatisfакцију за рад на овом племенитом подухвату. Истовремено, ово и обавезује да на плану уређивачке политике непрестано радимо на унапређењу квалитета садржаја.

Како је култура један од најзначајнијих стубова идентитета једног народа, Завичајно удружење Крајишника "Никола Тесла" је управо на том плану базирало тежиште свог рада. С тим у вези, у претходних дванаест година, почевши са фестивалом крајишских песама, развили смо програм "Крајишким бисери". Овај програм, делујући у неколико правца, на јединствен и свеобухватан начин, на једном mestu, обједињује културне и традиционалне специфичности Срба Крајишника, у мозаику српске културне баштине у целини.

Нематеријално културно наслеђе Срба Крајишника обухваћено програмом "Крајишким бисери" уз најзначајније резултате нашег дванаестогодишњег рада, презентовали смо у Етнографском музеју у Београду, 22. фебруара 2014. године.

У оквиру програма "Крајишким бисери", другу годину за редом реализовали смо научно-истраживачки пројекат: Други семинар "Нематеријално културно наслеђе Срба Крајишника". Еминентни људи из струке, дугогодишњи претагаоци крајишке народне баштине и млади истраживачи обрадили су теме из различитих области нематеријалног културног наслеђа. Радови су објављени у Зборнику и презентовани на завршном семинару у Пландишту. Такође, 5. октобра 2014. године, одржан је 12. фестивал "Крајишким бисери", као престижна манифестација ове врсте у Србији. На тај начин, у програм "Крајишким бисери" сваке године буде укључен велики број сарадника, културно-уметничких друштава, певачких група, индивидуалних уметника, етномузиколога, етнолога, књижевника, научника и др.

Учествујући на манифестацијама које организују наши сарадници и пријатељи, дајемо свој допринос заједничким напорима на очувању традиционалних вредности нашег народа. Као једни од организатора, дали смо свој допринос организацији 5. крајишког откоса, одржаног 22. јула 2014. године, у насељу Бусије.

Участ Николи Тесли, поводом његовог 158-ог рођендана, 10. јула 2014. године, група чланова ЗУК "Никола Тесла" била је у организованој посети Музеју Николе Тесле у Београду.

Служењем парастоса у цркви Св. Рафаила Банатског и академијом "Ој, Крајино" у Дому културе у Пландишту, 3. августа 2014. године, обележена је деветнаеста годишњица прогона и страдања Срба из Републике Српске Крајине.

Деветнаест година после, "На западу ништа ново". Српски народ прогнан из Хрватске, за протеклих 19 година није успео да оствари основна права. На спречавању повратка, ради се систематски, чак и после уласка Хрватске у ЕУ. Нажалост, и овде у Србији многи наши Крајишници живе у веома тешким условима. Како разумети "решавање стамбених питања", када избегличка агонија траје 19 и више година, а још увек није решено горуће питање: кров над главом.

Поштовани пријатељи, драги земљаци, објединимо наше снаге, помажимо једни другима, то ће ојачати нашу заједничку позицију и на тај начин ћемо бити јаки и уважени, како код пријатеља тако и код оних који то нису. Чинимо добра дела, то човека чини човеком.

12. фестивал КРАЈИШКИ БИСЕРИ

Одржан је 12. Фестивал „Крајишки бисери“. Поред крајишских група из читаве Србије, на фестивалу су се по први пут такмичиле певачке групе из Републике Српске. Титулу победника освојили су „Велебитски враголани“ из Врбаса.

Освајачи награда: КУД „Марко Орешковић“, „Велебитски враголани“ и „Ново Поткозарје“

Учвршћујући традицију дугу више од једне деценије, у Пландишту је 05. октобра 2014. године, одржан 12. Фестивал „Крајишки бисери“, репрезентативна манифестација која чува и негује нематеријално културно наслеђе Срба Крајишника.

Фестивалско вече, као централни део манифестације, почело је свечаним дефилеом певачких група, од ОШ „Доситеј Обрадовић“, преко централног трга у Пландишту, до Дома кulture. Дефиле је завршен изласком група на главну сцену, где су сви учесници заједно отпевали песму „Нема

раја без роднога краја“, химну Фестивала „Крајишки бисери“.

У име организатора, присутне је најпре поздравио Никола Везмар, председник Завичајног удружења Крајишника „Никола Тесла“. Фестивал је свечано отворила Весна Јаћовић, директор Културно-образовног центра "Вук Караџић" Пландиште.

У такмичарском делу програма 23 певачке групе такмичиле су се у извornом крајишком певању. Поред крајишских група из читаве Србије, ове године на фестивалу су први пут учествовале и певачке групе из Републике Српске и Босне и Херцеговине.

Овај део програма пратио је стручни жири у тројчланом саставу: у улози председника жирија био је проф. др Димитрије Големовић, етномузиколог и професор на Факултету музичке уметности у Београду, Марија Витас, дипломирани етномузиколог и музички уредник на Радију Београд и Добривоје Павлица, певач доајен личког и крајишког певања и дугогодишњи истраживач. Након такмичарског дела програма, жири се повукао да сумира утиске и донесе коначну оцену. За то време, певачке групе су се представиле са по једном песмом на ревијалном делу.

По оцени жирија, титулу победника 12. фестивала „Крајишки бисери“ понела је Мушка

Свечано отварање:
Никола Везмар и Весна Јаћовић

НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ

пјевачка група „Велебитски враголани“ из Врбаса. Друго место освојила је Изворна женска певачка група КУД „Марко Орешковић“ из Бачког Грачаци, док је треће место припало Изворној групи „Ново Поткозарје“ из Горње Драготиње (општина Пријedor).

Три првопласиране групе награђене су пригодним наградама: плакетама са златним, сребрним, односно бронзаним симболом фестивала, великом дипломом за одговарајуће освојено место, а сваки члан групе добио је малу диплому и личку капу са извешеним симболом фестивала. Награде су уручили Сава Дивљаков, директор ОШ „Доситеј Обрадовић“ Пландиште и Никола Везмар, председник Завичајног удружења Крајишиника „Никола Тесла“. За изузетан допринос очувању културе и обичаја Срба Крајишиника, свака група која је учествовала на фестивалу награђена је захвалницом и пригодним поклонима.

Изложба слика и рукотворина

Као део фестивалског дана, у галерији Културног центра у Пландишту, приређена је богата изложба уметничких дела.

Део изложбе у галерији Културног центра

Посетиоцима фестивала представили су се крајишки сликари Мирко Русић и Мирко Куколь - Дон. Поред тога, део изложбе био је резервисан и за мајсторе древних заната који су приказали своје колекције традиционалних рукотворина.

Гојко Везмар

2. СЕМИНАР НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ СРБА КРАЈИШНИКА

Семинар се бави нематеријалним културним наслеђем Срба Крајишиника, са посебним акцентом на изворно крајишко певање као изразиту особеност Срба крајишко-динарског подручја. Реализован је из неколико фаза. Прва фаза био је научно-истраживачки рад, систематизација и обрада материјала, након чега је уследила припрема и публиковање Зборника радова. Финални део другог по реду семинара „НКН Срба Крајишиника“ одржан је 05. октобра 2014. године.

II семинар НКН Срба Крајишиника

Еминентни људи из струке, дугогодишњи претаоци крајишке народне баштине и млади истраживачи спровели су четвромесечни научно-истраживачки рад и обрадили теме из различитих области нематеријалног културног наслеђа. Извороно певање, традиционална народна ношња и етика издвајају се као доминантне теме.

Све певачке групе које су учествовале на фестивалу похађале су семинар, за шта им је уручене уверење са потписом предавача: др Димитрије О. Големовић, др Раде С. Н. Рајић, Добривоје Павлица, Милан Воркапић, Нада Јелић и Гојко Везмар. Као трајни писани траг приређен је и објављен Зборник радова, резултат истраживачког рада аутора који су се прихватили овог племенитог посла. Зборник је бесплатно уручен свим учесницима завршног сенимара.

Визија организатора је да Семинар постане централно место окупљања, повезивања и размене знања чувара народног блага, културно-уметничких друштава, изворних певачких група, етномузиколога, истраживача, књижевника, певача и других заинтересованих страна.

Завичајно чдружене Крајишника „Никола Тесла“

Часопис „Крајишник“

НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ

Албум 12. фестивала „Краишски бисери“

Заједничка фотографија учесника 12. фестивала „Краишски бисери“

Дочек учесника

Верификација доласка

Семинар: Гојко Везмар

Семинар: проф. др Димитрије Големовић

НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДЈЕ

Семинар: Нада Јелић

Семинар: др Раде Рајић

Семинар: Добривоје Павлица

Семинар: Милан Воркачић

Припрема за дефиле

Дефиле

Завидно удружење Крајишника „Никола Тесла“

Часопис „Крајишник“

НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ

Дефиле

Дефиле

Дефиле

Дефиле

Водитељ програма: Ана Радојчић

Химна фестивала “Нема раја...”

НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ

КУД „Др Младен Стојановић“ – Бачки Јарак

Ансамбл „Ликоси“ – Нови Сад

КУД „Крајина“ – Београд

„Сана“ – Стара Пазова

„Крајишници с Фрушке горе“ – Беочин

„Банија“ – Београд

Завишајно чдружене Крајиника „Никола Тесла“

Часопис „Крајиник“

НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДЈЕ

„Традиција“ – Вршац

„Козара“ – Футог

„Зора“ – Крагујевац

„Сана“ – Стара Пазова

„Ново Поткоzarје“ – Горња Драготиња

„Крајиници“ – КУД „Младост“ – Велика Греда

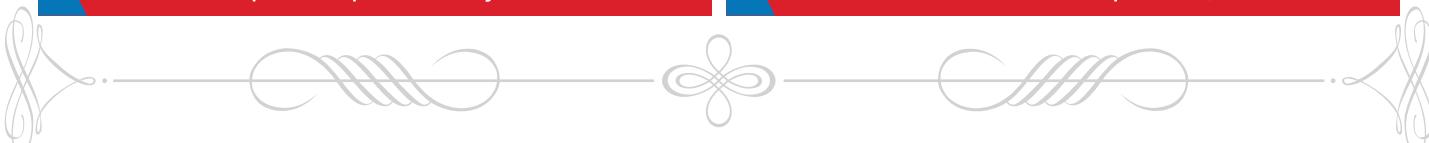
НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДЈЕ

„Петрова гора“ – Кљајићево

„Славонке“ – Угриновци

„Жегар живи“ – Жегар

„Плитвице“ - Београд

„Унац“ – Дрвар

КУД „Марко Орешковић“ – Бачки Грачаница

Завичајно чдружене Крајиника „Никола Тесла“

Часопис „Крајинник“

НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДЈЕ

КУД „Завичај - Банија“ – Мајур

КУД „Др Младен Стојановић“ – Бачки Јарак

„Зора“ – Крагујевац

„Велебитски враголани“ – Врбас

„Синови Крајине“ – Будисава

Саво Контић, гуслар

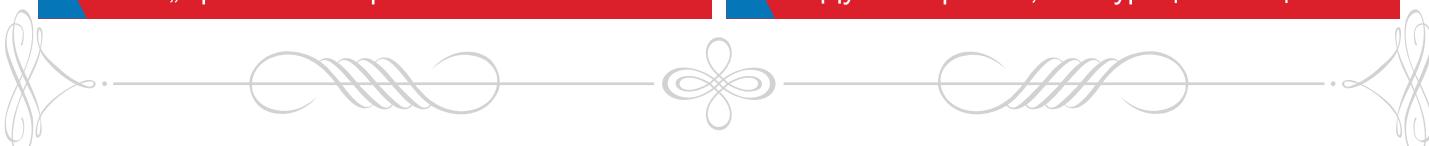
НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДЈЕ

„Сретењске зоре“ – Раниловић

Душан Бркљач, тамбурица самица

Огњен Андрић, гуслар

Мешовита група КУД „Петрова гора“ – Кљајићево

Публика

Публика

Проглашење победника

1. место

Мушка пјевачка група
„Велебитски враголани“ - Врбас

Раде Љубичић, први глас
Душан Љубичић-Мијић, дипле
Осто Илић

Вођа групе:
Душан Љубичић-Мијић

2. место

Изворна женска певачка група КУД-а
„Марко Орешковић“ - Бачки Грачац

Душанка Драгишић, први глас
Славица Поповић
Даница Мандић
Мира Мандић
Душанка Павлица
Вукосава Драгосавац

Вођа групе:
Мира Мандић

3. место

Изворна група „Ново Поткозарје“
Горња Драготиња (Приједор)

Дарко Дрча, први глас
Радован Егић
Младен Турудија

Вођа групе:
Радован Егић

НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДЈЕ

Крајишчи бисери у Етнографском музеју

У Етнографском музеју у Београду одржана презентација нематеријалног културног наслеђа Срба Крајишника обухваћеног програмом „Крајишчи бисери“

Промоција нематеријалног културног наслеђа Срба Крајишника у Етнографском музеју

У Етнографском музеју у Београду, 22. фебруара 2014. године, одржана је презентација нематеријалног културног наслеђа Срба Крајишника обухваћеног програмом „Крајишчи бисери“. Скуп је организовало Завичајно удружење Крајишника „Никола Тесла“ у сарадњи са Етнографским музејом.

Уводне беседе одржали су Никола Везмар, председник Завичајног удружења Крајишника

Презентација „Крајишчи бисера“

„Никола Тесла“ и Саша Срећковић, председник Националног комитета за нематеријално културно наслеђе Републике Србије.

„Крајишчи бисери“ као јединствен програм заштите нематеријалног културног наслеђа Срба Крајишника презентовао је Гојко Везмар из Завичајног удружења Крајишника „Никола Тесла“.

Своје виђење и оцену „Крајишчи бисера“ дали су стручни сарадници на овом програму: проф. др Димитрије Големовић, шеф катедре за етномузикологију Факултета музичке уметности у Београду, академик др Раде Рајић, мр Љубица Шакић, академски сликар и Добривоје Павлица, дојајен крајишког изворног певања.

Презентацији су присуствовали представници културно-уметничких друштава и изворних певачких група и индивидуални уметници који су током претходних 11 година били укључени у програм, млади етномузиколози, представници институција културе Републике Србије и други поштоваоци и пријатељи „Крајишчи бисера“.

Гојко Везмар

ДЕВЕТИ САНСКИ ЗБОР

У Старој Пазови одржан Девети Сански збор. Другу годину за редом Дарко Грба из ЗУК „Никола Тесла“ освојио прво место у скоку у даљ

Незабораван летњи дан са дивним лъудима. У недељу, 17. августа 2014. године, око 14:30 часова стигли смо у Стару Пазову где су нас срдечно дочекали домаћини Смиља Милинковић и Славко Шушница. Ту смо затекли и остале чланове Удружења „Сана“ и већ пристигле госте.

Први део збора био је резервисан за спортске народне игре. У том делу учествовали су и чланови Завичајног удружења Крајишиника „Никола Тесла“ Дарко Грба и Гојко Везмар, у дисциплинама скок у даљ и бацање камена са рамена.

Дарко Грба одбранио прво место у Старој Пазови

У дисциплини скок у даљ победио је Дарко Грба, родом из Плашког, скочивши 2,75 м. У дисциплини бацање камена са рамена победио је Слободан Макарић, хитцем од 14,80 м. У дисциплини надвлачење конопца победила је екипа „Сложна браћа“. Као куриозитет, гледали смо и надвлачење конопца у женској категорији где је победу однела домаћа екипа „Сана“. Спортски програм завршен је трком у врећама за децу.

Учесници културно-уметничког програма

У другом делу 9. Санског збора на летњој позорници, у богатим крајишким народним ношњама наступила су културно-уметничка друштва и певачке групе из Врбаса, Бачког Јарка, Житишта,

Инђије, Руме и Крагујевца и домаћини из Старе Пазове. Уз прелепе песме и игру свако од њих је донео дух свог завичаја. Домаћини су извели, као неку врсту своје личне карте, коло из свог завичаја „Дабарско коло“ и за то добили снажан аплауз публике. Са најстаријим инструментом у Срба снажан аплауз измамио је млади гуслар Огњен Андрић, члан Удружења „Зора“ из Крагујевца.

Збор је завршен дружењем и музичким програмом. Дружење је искоришћено за размену искустава и договоре о даљој сарадњи на очувању идентитета крајишким Србима.

Никола Г. Везмар

Дарко први и у Косјерићу

И ове године Косјерић је био домаћин четвородневног сабора народног стваралаштва и обичаја у Златиборском округу. У такмичењу „Старо певање у Срба“ учествовало је 26 женских и мушких певачких група из Златиборског округа, натпевавало се 11 солиста и исто толико дујета који су певали песме из вика. Поред тога, одржано је и такмичење у спремању традиционалних јела а посебу пажњу привукао је избор за најлепшу чобаницу и најлепши чобански пар.

Победнички скок у вис: Дарко Грба

У оквиру ове манифестације традиционално се одржавају и надметања у момачкој снази и вештини. У скоку у вис победио је Дарко Грба из Завичајног удружења Крајишиника „Никола Тесла“. Најбољи у скоку у даљ био је Немања Цвијовић из Косјерића, камен с рамена најдаље је бацио Бранко Радоичић из Ужица, а у надвлачењу клипка победио је Милан Благојевић из Косјерића. У надвлачењу конопца тријумфовала је екипа „Стефан и Див“ из Ужица.

Јубиларни пети Крајишки откос

Јубиларни 5. Крајишки откос одржан је код цркве Св. Ђирила и Методија у Бусијама.

Почасне прве откосе закосили су епископ сремски Василије и министри Небојша

Стефановић и Александар Вулин

Надметање косаца на јубиларном 5. Крајишком откосу

Код цркве Светог Ђирила и Методија у београдском насељу Бусије, 22. јуна 2014. године, покошен је јубиларни пети по реду „Крајишки откос“. Манифестацији је присуствовало преко 2000 Крајишника и пријатеља Крајине. Међу великим бројем угледних званица били су Небојша Стефановић, министар унутрашњих послова у Влади Републике Србије, Александар Вулин, министар рада, запошљавања, борачких и социјалних питања, Јасмина Митровић-Марић, саветница председника Републике Србије, Станислава Пак, саветница председника Р. Србије, Иван Гергинов, помоћник комесара за избеглице, Миленко Целетовић, извршни директор Телекома Србија и Дамир Ковачевић, заменик председника општине Земун.

Манифестација је одржана поводом светског дана избеглица, а организатор је Коалиција удружења изbjеглица у Републици Србији. Има за циљ очување културног наслеђа, обичаја, завичајности и корена крајишских Срба, неговање и ширење пријатељских, родбинских и духовних веза.

Богослужење и помен страдалима

Први део програма започео је богослужењем у цркви Св. Ђирила и Методија које је служио Његово преосвештенство епископ сремски Василије. По завршетку богослужења, владика Василије је одржао помен код споменика за све страдале у грађанском рату 90-тих година. У име

Богослужење у цркви Св. Ђирила и Методија

ТРАДИЦИЈА И ОБИЧАЈИ

организатора манифестације, венац на споменик је положио Миодраг Линта, председник Коалиције удружења избјеглица.

Полагање венца

Такмичење у косидби

Церемонија свечаног отварања Петог „Крајишког откоса“ започела је интонирањем химне „Боже правде“, након чега је група крајишких девојака извела и песму „Химна Крајини“. Од говорника скупу се најпре у својству домаћина обратио Миодраг Линта, председник организационог одбора Петог „Крајишког откоса“, а у име насеља Бусије говор је одржао Јован Вученовић. Након тога, присутне су поздравили Дамир Ковачевић у име општине Земун, Станислава Пак у име председника Републике Србије Томислава Николића и Александар Вулин, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. У име председника владе Александра Вучића скупу се обратио Небојша Стефановић, министар унутрашњих послова, коме је и припада част да отвори Пети „Крајишки откос“.

Свечано отварање: Небојша Стефановић

Драмски уметник Љубивоје Тадић казивао је одломак из чуvenог дела Арчибалда Рајса „Чујте Срби“, а потом је епископ сремски Василије благословио манифестацију. Водитељ програма био је Саво Смољановић.

Благослов владике сремског Василија

Почасне прве откосе, на почетку званичног дела такмичења, покосили су Његово преосветленство владика сремски Василије, министри Небојша Стефановић и Александар Вулин и народни посланик Миодраг Линта.

Почасни први откоси

У централном делу манифестације, на такмичењу у косачким вештинама учествовало је 27 косаца од 17 до 77 година из Србије, Републике Српске и Хрватске. Осим брзине, оцењивани су и други елементи као што је квалитет кошње и ширина откоса. Судије јубиларног петог Крајишког откоса били су Драган Јовичић и Мирослав Ђуричић.

Косци Јубиларног 5. „Крајишког откоса“

Милан Цвјетићанин, Јован Малобабић, Драган Плавшић, Марко Стојановић, Милан Вукелић, Милош Вукелић, Раде Будисављевић, Недељко Керлец, Драго Богавац, Јован Вукобрат, Милан Гаћеша, Лука Иветић, Желько Бурсаћ, Марко Мирић, Сретен Радић, Зоран Петровић, Душан Рађеновић, Драган Јанковић, Стеван Бајић, Зоран Ракета, Небојша Јовановић, Тодор Бошковић, Обрад Кнежевић, Вако Кукољ, Небојша Спасојевић, Стојан Ковачевић и Бранко Чугаљ.

Такмичење косаца испред цркве у Бусијама

Након што је пао и последњи откос, на покошену ливаду изашле су девојке и жене у народним ношњама и изнеле доручак за косце. И док су косци заслужено уживали у припремљеним ђаконијама, домаћој ракији и освежавајућим напитцима, пратила их је весела девојачка песма. На послетку, када су се косци мало окрепили онда су се и они придружили девојкама и заједно повели крајишку песму.

Косачки доручак

По оцени судија, прво место освојио је Драго Богавац (родом из Врлике, сада живи у Инђији), друго место припало је Недјељку Керлецу (родом из Грахова, сада живи у Руменки), док је треће место заузео Милан Вукелић (родом из Личке Јесенице, сада живи у Смедереву). Три првопласирана косца награђена су: одговарајућом дипломом, медаљом, личком капом са извезеним симболом манифестације, и ручни сат марке "Фестина" са уgraviranim натписом „Крајишки откос 2014“.

Сви косци који су учествовали на Петом „Крајишком откосу“ даровани су захвалницом и маџицом са симболом манифестације.

Специјалне награде, повељу и личку капу са извеженим симболом манифестације добили су најмлађи косац Марко Стојановић (из Јајца, сада

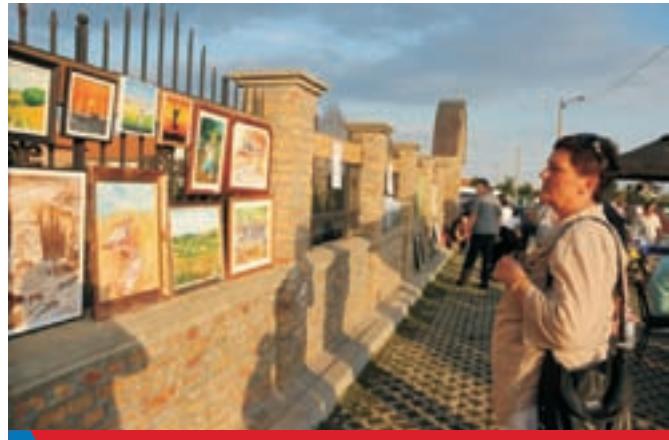
живи у Гроцкој) стар свега 17 година и најстарији косац Стојан Ковачевић, стар 77 година.

Победници 5. Крајишког откоса са најстаријим и најмлађим косцем и организаторима

Уметничка изложба

Поред надметања у косачким вештинама, посетиоци су имали прилику да погледају и веома богату изложбу уметничких дела и старих предмета. Делом свог уметничког опуса представили су се угледни крајишки сликари и вајари. Своје радове су изложили и мајстори древних заната, а веома интересантна је била и изложба старих предмета који су се некада употребљавали на територији Крајине.

Изложба уметничких дела

Учесници уметничке изложбе, рукотворина и старих заната на 5. „Крајишком откосу“

Миле Хрkalовић, Маријана Борковић, Недјељко Вуксан, Анка Куколеча, Славенка Крунић, Невенка Бошковић, Милан Везмар, Александра Радотовић, Александра Ненадић, Невенка Бошковић, Јела Буцало, Љиљана Драгановић, Невенка Загорац, Катјуша Стаменковић, Никола Шупут и Милан Граовац.

ТРАДИЦИЈА И ОБИЧАЈИ

Крајишко књижевно вече

Књижевно вече у Парохијском дому

Трећи део манифестације у виду Крајишке књижевне вечери одржано је у Парохијском дому у Бусијама. У својеврсној промоцији и презентацији савременог крајишког књижевног стваралаштва учествовало је чак 18 крајишских писаца.

Учесници књижевне вечери

Књижевни ствараоци на 5. Крајишком откосу

Ранка Срдић Милић, Милан Пађен, Милош Бајић, Никола Корица, Стево Кукавица, Маријана Борковић, Вељко Стамболија, Босилька Перић Батак, Слободан Перић, Мићо Јелић Грновић, Небојша Деветак, Милан Крковић, Радомир Вејиновић, Мирко Ђелић, Далибор Дрекић, Радован Обрадовић, Мирко Вујанић, Милена Mrkela.

За ових 5 година организатор је успео да направи манифестацију која има све елементе саборности, и која презентује културно-историјске и цивилизацијске вредности Срба Крајишника.

Иако су на овогодишњем издању „Крајишког откоса“ изостали неки од стандардних садржаја, веома је важно што је одржан континуитет. Такође, од изузетног је значаја то што је од ове године „Крајишки откос“ коначно пресељен тамо где је од самог почетка било и планирано - код цркве Св. Ђирија и Методија у насељу Бусије. Крајишки откос у Бусијама обједињује крајишке Србе и представља стуб очувања идентитета нашег народа. Зато је важно да сви актери разумеју друштвени значај ове манифестације, те да она није и не може бити чија приватна својина. Организатор користи прилику да се јавно захвали свим учесницима, волонтерима, донаторима и спонзорима и посетиоцима манифестације што су дали свој допринос и били део овог племенитог подухвата.

Никола Г. Везмар

Заједничка фотографија косаца, судија и домаћина

АКО ЗАБОРАВИМО, ОНДА НИСМО ДОСТОЈНИ ИМЕНА КОЈЕ НОСИМО

Служењем паастоса у цркви Св. Рафаила Банатског и академијом "Ој, Крајино!" у Културном центру у Пландишту обележена XIX годишњица прогона и страдања Срба из Крајине.

Свечана академија "Ој, Крајино!" поводом 19. годишњице прогона и страдања Срба из Крајине

Служењем паастоса у цркви Св. Рафаила Банатског и академијом "Ој, Крајино" у Културном центру у Пландишту, 3. августа 2014. године, обележена је деветнаеста годишњица прогона и страдања Срба из Републике Српске Крајине. Обележавање датума који је симбол страдања крајишских Срба у грађанском рату 1991-1995. организовало је Завичајно удружење Крајишника „Никола Тесла“.

Паастос у цркви Св. Рафаила Банатског

У присуству представника општине Пландиште, прогнаних и избеглих Крајишника и других грађана, паастос жртвама које су страдале у Крајини и за Крајину служио је свештеник Недељко Јанковић.

Након паастоса, у Културном центру у Пландишту приређена је академија под називом „Ој, Крајино!“, чиме је дат посебан печат овом дану. Крајишници су се за тренутак вратили у завичај и у време великих искушења на достојанствен начин подсетили себе и друге на један од најтрагичнијих догађаја у српској историји.

Свечана академија почела је интонирањем „Химне Крајини“, након чега је уводну беседу казивао Никола Везмар, председник Завичајног удружења Крајишника „Никола Тесла“. Испред локалне самоуправе скупу се обратио Милан Селаковић, председник општине Пландиште.

Научни осврт на питање српско-хрватских односа на простору данашње Хрватске дао је угледни историчар пореклом из Лике др Момчило Диклић. У концизном и интересантном предавању др Диклић дао је приказ околности и појединости од значаја за српско питање у Хрватској.

ВАЖНИ ДАТУМИ

Милан Селаковић, председник општине Пландинште

У пригодном културно-уметничком делу академије, своје стихове казивао је крајишки песник родом са Баније Милош Бајић, а гуслар Саво Контић приближио је чаролију једног од најстаријих српских инструмената уз који је вековима, са генерације на генерацију, преношена историја и народно стваралаштво.

Милош Бајић

Пре деветнаест година, Хрватска је извршила агресију на РСК, територију која је била под заштитом Уједињених Нација, побивши за време и након операције „Олуја“ око 2.000 људи (претежно цивила) и прогнавши око 220.000 житеља Крајине. На тај начин почињено је етничко чишћење највеће на тлу Европе после Другог светског рата.

Према подацима "Веритаса", на српској страни у грађанском рату и након њега, на територији Р. Хрватске и бивше РСК, до сада је верификовано укупно 7134 погинула и нестале лица. Списак нажалост није коначан.

Гојко Везмар

„ОЛУЈА“ ПРЕД МЕЂУНАРОДНИМ СУДОМ ПРАВДЕ

Акција „Олуја“ нашла се пред Међународним судом правде (МСП) у спору о геноциду по узајамним тужбама Хрватске и Србије. Главни претрес одржан је у Палати правде у Хагу од 3. марта до 1. априла 2014. год. Србија у Контратужби тврди да од свих догађаја у току рата деведесетих на подручју Хрватске и бивше РСК једино акција „Олуја“ испуњава пуни капацитет геноцида по дефиницији из Конвенције УН-а о спречавању и кажњавању геноцида. Члан правног тима Србије, професор Вилијам Шабас, неспорни светски ауторитет из домена геноцида, тврди да нема никакве разлике између састанка Хитлерових нациста у фебруару 1942. у Ванзеју и састанка Туђмана и његових злочинаца на Брионима у јулу 1995. јер су на тим састанцима, под еуфемизмом „коначног решења“, донесене одлуке о истребљењу Јевреја и Срба и да управо намерно уништење Срба из Крајине стоји као трагичан варварски пример геноцида, где је злобни план о уништењу једне етничке групе по први пут у историји спроведен до краја.

У директној вези са операцијом „Олуја“ је и парнични поступак пред Федералним судом у Чикагу по тужби Крајишиника против консултантске фирме MPRI, поднесене у августу 2010. године, због накнаде штете за душевне боли за изгубљеним завичајем, у износу од 10,4 милијарде долара, по основу саучесништва у геноциду. Као што се и очекивало, овај предмет је мировао ову годину а вероватно ће мировати све док МСП не донесе пресуду о геноциду.

У међувремену је „Олуја“ стигла и пред Европски суд за људска права пред којим су почели судски поступци по 21 тужби више тужитеља против Хрватске, који сматрају да државна тела нису спровела ефикасну истрагу смрти њихових рођака, цивила који су погинули за време или непосредно након ове акције. Да би дошли пред Европски суд, породице жртава морале су проћи дугогодишњу „правну голготу“ пред хрватским судовима пред којима су изгубиле спорове јер нису могле доказати ко је убио њихове рођаке. За очекивати је да ће пред овај суд стићи још много појединачних тужби оштећених Срба у „Олуји“ и да ће тај суд преиначавати пресуде хрватских судова у њихову корист. Успех у тим поступцима омогућио ће Србима из Хрватске и бивше РСК да брже и лакше поврате све што им је силом одузето и уништено током и након акције „Олуја“.

Извор: Веритас

ПОЗИЦИЈА СРПСКОГ НАРОДА ИЗ ХРВАТСКЕ

*Кад се сумира све што је учињено по питању повратка српског народа у Хрватску,
на путу је легализација његовог потпуног нестанка*

Пише
др Момчило Диклић

Верјем да нам и данас овде у Србији српско-хрватски односи или прецизније речено хрватска политика одређује судбину. Такође, мислим, да се тим односима, са научног аспекта не посвећује довољно пажње а понекад нема ни адекватне политичке реакције, премда се ситуација у последње време за нијансу изменила у позитивном смислу.

Био сам против повлачења тужбе и контратужбе, између Хрватске и Србије. Циљ судског спора пред међународном арбитражом је измирење којег не може бити без утврђивања истине, што се није добро тумачило. Захтеви за повлачење су били једнократна политичка потреба, која дугорочно гледано даје супротан ефект. Нажалост, тако су мислиле све политичке гарнитуре пренаглашавајући своју улогу. Судска парница би требала допринети спознавању дела истине и тако допринети смањењу неспоразума између српског и хрватског народа. Политичка пракса из заједничке државе СФРЈ (заједничког живљења) је увек фалсификовала историју. Комисија за ратне злочине у Хрватској, није доворшила попис српских жртава од режима НДХ 1941-1945. У социјалистичкој Југославији, нису из јама и бездана, извађене српске жртве страдале под овим режимом. Ове жртве нису биле идеолошки непријатељи Титовог комунистичког режима, него су страдале, због своје верске и националне припадности. Такав однос према српским и осталим жртвама, постао је још једна рак рана у СФРЈ.

Рећи ћу нешто уопштено, независно од дефиниције политике, не верјем ни једној политици којој није стало до истине. И због наведеног, тужбу Хрватске против Србије и Срба, многи доживљавају, као поднету тужбу против жртве. Многи су се питали или питају, је ли могуће изгубити такву парницу пред међународним трибуналом? Нажалост јесте, и то је могуће, али би то било, још једно уверавање да је црно бело и обрнуто.

Срби су највећи губитници у Другом светском и овом последњем рату. Два пута су дошли непосредно под хрватску власт и у потпуности нестали са тих простора. Први пут је то било 1941-1945. године под режимом Анте Павелића, а други пут то је било 1991-1995. године под „демократским“ режимом Фрање Туђмана. Шта су Срби изгубили? Изгубили су све територије у авнојској Хрватској, одрђене општине у Босанској Крајини и Херцеговини. Били су конститутивни народ у социјалистичкој Хрватској, Срба је било више него Хрвата у Босни и Херцеговини и више него укупно становништва у Црној Гори. Српски народ у Славонији, Банији, Кордуну, Горском котару, Лици и Далмацији је до Другог светског рата имао је 91 општину са већинским српским становништвом. Свака од тих општина, имала је по неколико хиљада становника. У социјалистичкој Хрватској се ишло на прекрајање и укидање српских општина оправдавајући то економским разлогима. У данашњој Хрватској, на тим просторима (кад више нема Срба) има око 50 општина.

„Срби су највећи губитници у Другом светском и овом последњем рату. Два пута су дошли непосредно под хрватску власт и у потпуности нестали са тих простора.“

У рату од 1991. до 1995. године, Срби су изгубили, (према подацима групе професора са Географског факултета у Београду) 1019 насеља или 22% површине Хрватске, ако се томе додају још 123 насеља где већину чине са Југословенима онда је то 24,7% површине данашње Хрватске. Европски познати социолог, Светозар Ливада, тврди да су Срби изгубили око 1200 насеља и око 5.000 топонима. Познати католички лист „Врило“, годишњак жупе оточког деканата, Госпићко-сењске жупаније, 2012. године износи „прво“ признање (верска констатација), да је Српска православна црква 1991. године имала 11,1% својих верника а 2001. године само 0,9% или 40.433 својих припадника. Лист признаје и то, да се у наведеном периоду повећао за 11% број католичких верника у Хрватској. Намећу се бројна питања, као што је, где нестадоше припадници Српске православне цркве? Друго, колико је српског народа у Хрватској покатоличено? Овај податак надлежне институције не желе изнети у јавност.

Познато је, да је пописом становништва у Хрватској (за власти Хрватске демократске

ЖИВОТ

заједнице) 1991. године извршена статистичка подвала или како то назива познати професор Правног факултета у Сплиту Слободан Комазец, статистички геноцид. Наиме од 1981-1991. године број становника се у Хрватској повећао за 159.000 а број Хрвата за 253.000 што је апсурд. Хрватска нација није имала толики природни прираштај али је повећање броја последица механичког прираштаја а у овом случају фалсификата. С временом су нестали Југословени, који су по репрезентативном каузалном мерењу Др Комазеца, од 82 до 84% српског порекла.

Позната је хрватска политика према српском народу, коју је легализовао односно обелоданио Владимир Бакарић 1963. године, да ће се ово питање (запуштених српских крајева) решити миграирањем становништва у велике градске центре Хрватске, где ће поправити свој економски стандард. Тако је српско питање у Хрватској „решавано“ њиховим исељавањем у велике хрватске градове где су били изложени асимилацији али и покатоличавању.

Српски народ нема прецизних података о броју жртава из Другог светског рата, тако их нема и из овог последњег од 1991-1995. године. Јевреји су прикупили око 130 милиона докумената о страдању 6 милиона припадника своје нације током Другог светског рата. Представник Рома је пре 6 година у Дому Војске Србије изјавио, да су и они на путу да прикупе податке о броју својих жртава из Другог светског рата. Изгледа да једино Срби неће прикупити податке о броју својих жртава. Иако нашу историју чине стopeћа миграција и страдања, ми немамо институцију која би се посебно тиме бавила. То је пре свега задатак државе и не може се само препустити некој невладиној организацији, без обзира, што она заслужује сва поштовања. У овом случају мислим на „Веритас“ и на честитог Саву Штрбца. Такође, немамо података о броју расељених Срба из Хрватске по читавом свету. Изгледа да чак немамо ни прецизних података о броју Срба из Хрватске који су, од 1990. године па на даље, дошли у Србију. Ово закључујем на основу тога, што представници политике и средстава информисања, дају веома различите податке. Колико је Срба дошло у Србију од 1990. године па на даље, може се сазнати на основу вајења података из Министарства унутрашњих послова Србије.

Једно од питања, око којег се и данас саплиће политика али делом и наука је, ко је почeo рат у Хрватској? На то питање је дао одговор Фрањо Туђман јавно пред грађанима у сред Загреба, да су рат почели Хрвати а од овог одговора не може постојати мериторнији. Друго је питање, за што се оптужује и српски народ из Хрватске, да је било за Велику Србију. Ово, такође, није тачно. Срби из

Хрватске су хтели остати у Југославији, а као конститутивни народ мислили су да имају право референдумски (као и друге нације) да се изјасне о томе. До почетка рата 1991. године није било међу њима идеја за Велику Србију, што им се до данас спочитава. Такође, није познато, да се Слободан Милошевић изјашњавао за Велику Србију, што се свим Србима и данас спочитава. Југословенска народна армија, такође, није била великосрпска, како се до данас квалификује, односно оптужује.

„У Хрватској, после Другог светског рата, није у довољној мери извршена денацификација (деусташизација)“

И данас се намеће питање, да ли су Срби могли прихватити Туђманову Хрватску? Одговор је више него јасан, нису! У Хрватској, после Другог светског рата, није у довољној мери, извршена денацификација (деусташизација), што значи, да није развијена свест код већине Хрвата, да је режим Анте Павелића био злочиначки. Денацификација се није десила зато што су Јосип Броз, Владимир Бакарић и остали после рата ишли на спашавање своје нације па су исконструисали симетрију злочина, што значи једнако су одговорни и злочинци и жртве, што је био апсурд. Нова хрватска „демократска“ власт је у Хрватској дошла на власт 1990. године са песмама о Анти Павелићу, Јури Францетићу, Ранку Бобану и осталим монструмима, нажалост, то траје до данас. Доласком нове власти у Хрватску, враћају се разне усташе међу њима и комадант Јасеновца Динко Шакић. Антон Ирек преко XTB-а јавно позива српски народ 27. септембра 1991. године, да се прикажу као Хрвати православне вере. Ђерка Анте Павелића, кад је 1992. године дошла у Хрватску, изјављује да такво антисрпство није владало ни у НДХ 1941-1945.

Кад се све сумира што је учињено по питању повратка српског народа у Хрватску, на путу је легализација његовог потпуног нестанка. Хрватска Србима формално даје права али стварно не. На пример, по Закону о правима националних мањина (анекса Хрватског устава) у члану 4. став 5. је истакнуто: “забрањено је подузимање мјера у којима се у насељима мјења омјер националног становништва....” Овај закон је оцењен позитивно и од европске јавности. У Хрватској је управо супротно примењена пракса, тако што је, хрватско становништво, економски стимулирано да се насељи у српска насеља. Српски народ је тако етнички очишћен. Преостаје му да се памећу избори за истину пред европском и светском јавностима, на начин како су то учинили Јермени, којима је након 100 година признато, да је над њима извршен геноцид, а за ту борбу ове генерације морају поставити темеље.

ПОСЕТА МУЗЕЈУ НИКОЛЕ ТЕСЛЕ

У част Теслиног 158. рођендана, група чланова ЗУК "Никола Тесла" посетила је Музеј Николе Тесле у Београду

Недеља, 10. јул 2014. године, резиденцијална вила у Крунској улици бр. 51 у Београду. На капији бронзана плоча са написом Музеј Николе Тесле. У некадашњој породичној кући Ђорђа Генчића (министар унутрашњих послова у време краља Александра Обреновића) затичемо велики број посетилаца. У обилазак експоната крећемо са елковентним младим водичем.

Музеј Николе Тесле у Београду

Музејски експонати су смештени у седам одвојених делова, који заједно чине једну заокружену целину. Велика фотографија Николе Тесле из студенских дана започиње причу о генију из Смиљана.

Ту су његове личне исправе: крштеница, сведочанство о завршеној гимназији у Карловцу и пасош са којим је 1884. године путовао у Њујорк.

Слика родне куће и православне цркве, објашњава порекло и почетак његовог животног пута. Низ одабраних писама, сведочи о највишим признањима која су му исказали највиши научници доба у коме је живео: Ајнштајн, Крукс, Келвин, Рендген, Миликен, Попов, Пупин, Ли де Форест, Комптон, Кенели, Армстронг...

Након тога, следи део где су изложени предмети који најкарактеристичније одсликавају његову личност и начин живота. Ту се, између осталих предмета, налази и личка народна торба, ручни рад његове мајке Ђуке. Тесла ју је целог живота чувао као успомену на завичај и породицу. Ту су одабрана документа и фотографије Теслиних пријатеља Марка Твена, Р.А. Чонсона, Џорџа Вестингхауса и др. У овом делу налазе се и Београдске новине из 1892. године, у којима је извештај о Теслиној посети Београду.

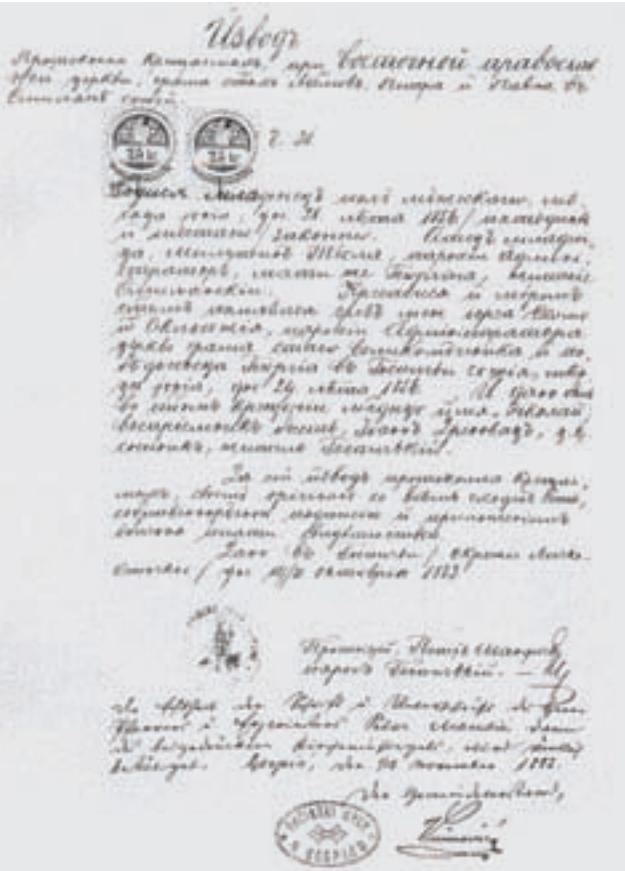
Затим су ту фотографије Теслиних најближих рођака: оца Милутина, сестара Марице, Ангелине и Милке, ујака Николе и прадеде Tome. У последњој витрини овога дела налазе се документа о његовој смрти и сахрани у Њујорку (1943. године).

У следећем делу налази се урна са Теслиним посмртним пепелом. Теслини посмртни остаци кремирани су у Њујорку, а 1957. године пренесени су у Београд.

Део посвећен Теслином стваралаштву почиње његовом дивном "Бајком о електричитету", у којој он, с поетским надахнућем, приказује како је људски ум у току историје постепено продирао у тајне електричитета.

Следи група патената из области производње, преношења и коришћења полифазних наизменичних струја из периода 1887-1890. године. Ово представља камен темељац епохе електроенергетске данашњице.

У следећој целини изложени су експонати полифазног система и његове примене. Низ интересантних модела показују настанак идеје

Теслина крштеница

НИКОЛА ТЕСЛА

обртног магнетног поља, од покретања обртне бакарне плоче путем индукованих струја до Теслиног двофазног генератора са моделом синхроног и асинхроног мотора, које покрећу двофазне наизменичне струје. У овом делу изложен је и чувени Теслин модел са ротирајућим металним јајетом који заправо представља духовити модел индукционог мотора у којем је ротор слободно ротирајуће метално јаје.

Модели полифазног система

Најатрактивнији експонати налазе се у делу музеја са Теслиним изумима у области струје високог напона и фреквенције. Данас изгледа готово невероватно да је Тесла пре више од осам деценија успео да произведе струје високе фреквенције од више десетина хиљада периода, при напону од више милиона волти. Са оваквим напоном, Тесла је експериментисао у својој лабораторији у Њујорку, као и у лабораторији у Колорадо Спрингсу. Резултати тих експеримената и данас дају инспирацију истраживачима широм света. У савременом свету, овакви осцилатори и струје високе учестаности примењују се у радиотехници, индустрији и у процесу ослобађања нуклеарне енергије, а сам Тесла је далековидно предвидео њихову примену у медицини и у индустрији.

Теслин високофреквентни осцилатор са великим трансформатором, постављен је у средини просторије. Урађен је 1955. године по техничким описима из Колорадо Спрингса. Достиже напон од око 200.000 волти, и већ пола века, као први музејски Теслин трансформатор на свету, задивљује посетиоце и увесељава децу.

Најзначајније експерименте са струјама високог напона и високе учестаности, вршио је Тесла у области бежичних преноса. У музеју је изложен радни модел четири кола у резонанци који показује Теслине резултате. Тим резултатима он је поставио темеље технике бежичних преноса. Уз овај модел стоји и текст пресуде Врховног суда

Сједињених Америчких Држава (1943), којим је Теслиним изумима у тој области дато првенство пред Марконијевим.

У следећем делу музеја приказана су Теслина истраживања и достигнућа у области телеуправљања. Изложен је реконструисани модел бродића, којим је Тесла 1898. године поставио темеље управљања бежичним путем механичким направама уопште.

У овом делу налази се и поставка посвећена "Светској радио станици" коју је, 1900. године, Тесла подигао на Лонг Ајленду, поред Њујорка. По његовој замисли, та емисиона станица, требало је да бежичним путем целом свету, преноси не само вести, већ и музику и фотографске снимке. Ту велику замисао Тесла није успео да оствари, остао је то његов неостварен сан.

У последњем делу изложена су многобројна одликовања, почасне дипломе и награде које говоре о значају Теслиних проналазака. Од свих признања, свакако је највеће оно које му је посмртно доделила, 1960. године, Међународна комисија за електротехнику када је одлучено да, у целом свету, мерна јединица магнетне индукције добије назив "Тесла", чиме је наш славни геније увршћен међу великане, као што су: Волта, Ампер, Фарадеј, Келвин и други.

Теслина посмртна маска, последњи је експонат, а поред ње су истакнуте речи америчког проналазача Армстронга: "Свет ће још дugo морати да чека на ум раван Теслином, по стваралачким могућностима и по богатству маште."

Фотографија испред високофреквентног осцилатора

Иако је, у једном периоду био недовољно поштован, деценијама помало заборављен, препознајући његов огроман допринос светској науци, последњих година Никола Тесла је у жижи интересовања. Теслин рођендан обележава се широм света, од Србије до Америке.

Никола Г. Везмар

БУНТОВНИК СА ОБЉАЈА

Поводом 100 година од почетка Великог рата, пред читаоце доносимо занимљиве детаље из живота младог Крајишника који се нашао у центру збивања 1914. године

Под аустроугарском окупацијом Босне и Херцеговине настао је читав нараштај младих бунтовника и патриота решених да упозоре свет на неразумевање за слободу малих народа и да укажу на јединство југословенских народа. Међу младом побуњеном интелигенцијом био је и Гаврило Принцип, херој и отпадник, трагичар и узор нових генерација, младић из Босанске Крајине који се усудио да изврши атентат на надвојводу Фердинанда и тиме супротстави аусторугарским тежњама да завладају све до Солуну.

Порекло и породица

Гаврило Принцип, од оца Петра и мајке Марије, рођен је 25. јула (13. јула по старом календару) 1894. године у месту Велики Обљај код Босанског Грахова. Био је једно од деветоро деце, од којих је шесторо умрло у детињству.

Родитељи Марија (Нана) и Петар (Пепо) Принцип

Негде почетком XVIII века, породица Јовичевић, како су се тада Принципови презивали, из места Грахово у Црној Гори доселила се у село Полачу код Книна. На Полачи су презиме Јовичевић променили у презиме Чеко. Како је мушки део породице радио у турској служби као граничари - најамници и, по обичају, сачекивали пролазнике, добили су надимак Чеко, који је касније постао презиме. Тако и данас, има породица са презименом Чеко.

Почетком XIX века, преселили су се на другу страну Динаре, у село Велики Обљај. Ту су добили презиме Принцип по Гавриловом претку Тодору који је био силовит, плаховит и виђен човек. Тодор је, у раскошној народној ношњи и на белом коњу, веома често, долазио у Книн. Познаници су га прозвали "принц од Босне" или "принц" (итал.

princip). Тако је Тодоров надимак постао презиме његовим потомцима.

Мушки чланови породице Принцип су учествовали у устанку 1875-1878. године. Деда Гаврила Принципа, старина Јово, био је у устаничком Главном штабу у Црним Потоцима, заједно са братом Тодом. Јовин син Илија, а Гаврилов стриц, учествовао је у неколико битака. Истакао се као добар и храбар ратник, за што је од кнезевића Петра Кађорђевића, односно Петра Мркоњића, добио медаљу за храброст. Такође и Гаврилов отац, Петар - Pero био је учесник у Црнопоточкој буни. Жене и деца породице Принцип избегли су у устанку и уточиште нашли на аустријској страни, на книнској територији.

За време аустријске окупације породица Принцип живела је скромно и сиромашно. Тежаци из Обљаја ни по чему се нису разликовали од осталих сељана. Живот, тог напађеног народа, најбоље је описао Петар Кочић у својим приповеткама, а најлепше у лицу Давида Штрпца. Тај народни трибун и непоколебљиви борац за српску част и образ у Крајини, највише је, чини се, утицао на Гаврила Принципа. Гаврилов отац Петар, је био старешина породичне задруге Принцип. Иако су се, касније, поделили као браћа, и даље су заједнички радили, живећи скромно као и до тада.

Петар је имао три сина - Јову, Гаврила и Нику. Гаврило је, како пише у крштеници, рођен 13. јула 1894. године. Мајка Марија је тога дана, по великој врућини, купила сено са заовом на ливади. Навечер је музла краву и родила уз огњиште Гаврила. Рођаци су ракијом наздравили Петру кад се увече вратио кући, а сестра Мара је за лепу вест добила бошцу. Пожурили су до суседног села Угарка да потраже проту Илију Билбију да га крсти, јер су се бојали да га, ако умре, не могу сахранити на сеоском гробљу. Тада су деца на порођају лако умирала. Прота Илија, дао му је име Гаврило. То је исти онај прото који је био вођа устанка у Црнопоточкој буни са војводом Голубом Бабићем.

После сарајевског атентата, када је почело суђење, аустријске власти су тражиле од проте Илије Билбије да преправи Гаврилову крштеницу и упише други датум. Наиме, хтели су да буде старији за дводесетак дана, да испадне да је имао 20 година када је извршио атентат. Тада би, по аустријским законима, био пунолетан и, наравно, осуђен на смрт. Прота Илија, као чистан човек, на то није пристао па су га аустријске власти и шуцкори погубили у Ливну, на свиреп начин, вежући га коњима за репове.

ИСТОРИЈА

Школовање и Млада Босна

Гаврило је растао уз пажњу своје мајке Марије. Био је ситан, ћутљив и благе нарави. Увече је, уз луцерну, читало сељачима народне јуначке песме. Сељаци су се чудили колико чита и говорили да ће нешто од њега бити. Гаврило је, једне године, са оцем био на Далматинском Косову на традиционалној прослави Видовдана, најзначајнијег српског празника. Кад је Гаврило завршио основну школу у Грахову, брат Јово је јавио оцу из Сарајева да официрска школа прима ђаке уз бесплатан стан и храну. Убрзо је и Гаврило пошао у Сарајево. Но, није хтео ићи у швапски завод да се не однароди и постане душманин свом народу, него је уписао трговачку школу. Осећај да учи занат непопуларан у народу такођер га је мучио, па је после извесног времена прешао у гимназију. Није издржao дуже од три године у Сарајеву, па је отишао у Тузлу и тамо наставио. Положио је заостале испите и уписао четврти разред.

Србин из Херцеговине, Богдан Жерадић, је јуна 1910. године покушао да изврши атентат на поглавара Босне и Херцеговине, генерала Варешанина. Пошто није успео, убио се. Међу омладином која је доносила свеће на Жерадићев гроб био је и Гаврило. Једном приликом се на овом гробу заклео да ће га осветити. Гаврило је у Сарајеву ширио круг својих другова, ишао на разне састанке и почeo да пише песме.

Гаврило Принцип из школских дана

У Београд је прешао 1912. године а да никог од родбине није обавестио. Намеравао је да настави гимназију. У Београду се злопатио као и већина ученика из Босне. Није положио пети разред у Првој мушкиј гимназији, па се пријавио у добровољце - четнике мајора Војина Танкосића. Но, био је одбијен због малог раста. Није, ипак, клонуо духом већ се упутио у Прокупље, у Танкосићев штаб. Али и тамо је одбијен. Прве победе српске војске у Првом балканском рату прослављао је заједно са омладином. Вратио се у Сарајево накратко, па је опет отишао у Београд да полаже гимназију. Темељито се припремао и положио V и VI разред. Потом се вратио у Сарајево. Тамо га је, децембра 1913. године, тражила полиција због тога што је, нешто раније, напао једног жандарма. Стога се почетком 1914. вратио у Обљај. Дочекали су га забринути родитељи. После извесног времена са рођаком Владетом Билбијом је, преко Книна, кренуо у Београд. Владета је добио пропусницу од сина граховског љекара Љубе Подградског, а своју је дао Гаврилу. Из Загреба је Гаврило стигао у Београд са пасошем на име Жика Јовановић. У Београду је Гаврило станововао са Трифком Грабежом и Владетом Билбијом и учио VII разред гимназије. Излазили су у кафане "Жиров венац" и "Златна моруна", где су дуго разговарали са својим истомишљеницима о политици. Тако је једног дана, марта месеца 1914. године, прочитавши новинама да ће у Босну доћи аустријски престолонаследник Франц Фердинанд. О томе је причао са својим пријатељем Недељком Чабриновићем.

Атентат

Добили су једно писмо из Босне са исечком из новина у којем је потврђена вест да ће на војне маневре у околини Сарајева доћи Франц Фердинанд. Гаврило и његов пријатељ одлучивали су да му приреде "ватрени" дочек баш на Видовдан у Сарајеву. Почели су се припремати за атентат. Упознали су са том идејом Трифка Грабежа и Ђулагу Буковца. Ђулага им је набавио оружје преко бившег четника Милана Цигановића, родом из Петровца. Рекао му је: "Слушај Циго! Ово не сме сазнати ни полиција, нити ко други. Неки наши хоће да у Сарајеву дочекају и умлате Франца Фердинанда. Чуло се да ће крајем јуна посматрати војне маневре. Е, ти би, братац, требало да им помогнеш да дођу до оружја." После краћег размишљања, Милан је одговорио: "Ипак, Ђулага, свакако бих морао да се сртнем са човеком који ти је поверио идеју о атентату. Слажем се да овдашње власти никако не смеју дознати за ове планове". Убрзо, већ 27. маја. Цигановић им је набавио оружје. Гаврилу и Трифку је предао шест бомби, четири револвера са по седам метака и специјални пакетић у којем је био отров, јер су одлучили да се после акције живи не предају. Иако је, изгледа,

Гаврило Принцип био идејни зачетник атентата, они су дуго разговарали и за атентат питали свог пријатеља Владимира Гациновића. Када су му објаснили о чему се ради, он је кратко одговорио: "Напред, млади лавови". Ти млади лавови су 28. маја 1914. године кренули за Сарајево. Учитељ Вељко Чубриловић је обезбедио да оружје без проблема пренесу Јаков Миловић и Митар Керовић.

Организацију око атентата је преузео Данило Илић, код кога је, једно време, Гаврило Принцип становao у Сарајеву. Данило Илић је формирао две групе атентатора од којих једна није знала за другу. Франц Фердинанд, синовац оistarelog austrijskog цара Франца Јосифа, био је гласноговорник освајачких претензија austrijskih воjnih кругова који су тражили начина да зарате са Србијом. Зато су и организовали претеће маневре на Видовдан, 28. јуна 1914. године. Завршном чину свега тога у Сарајеву је, заједно са свитом и супругом, присуствовао престолонаследник Фердинанд. Када је кренуо у обилазак града, чекало га је шест атентатора. Некима је рука задрхтала, неки су се збунили, бомба Недељка Чабриновића није погодила циљ... После извесног времена, поворка је прошла поред Гаврила Принципа који није био ни мало несигуран. Гаврило је пуцао и усмртио Франца Фердинанда и његову супругу Софију (Софију Хотек је погодио нехотице, гађајући генерала Оскара Поћорека). Истога дана, на традиционалној Видовданској прослави, на Косову пољу код Книна, вест о атентату у Сарајеву је стигла у четири сата после подне, када су се завршили говори народних првака и омладински слет. Тада се само чуло да је " неки Гавро из Грахова убио Вердинанда".

Судски процес

Гаврило Принцип је, као и остали, у истрази све признао, не због страха, већ да не страдају невини. Суђење за атентат је почело 12. октобра.

Принцип и саборци на суђењу у Сарајеву

Војне судске власти су настојале да оптуже званичну српску власт да је умешана у атентат, да га је организовала и да је знала за њега, а све то да би имали повод за рат са Србијом. Наравно, званична Србија није била умешана у атентат. Према неким виђењима у атентат је донекле била умешана тајна организација "Уједињење или смрт", коју је предводио пуковник Драгутин Димитријевић Апис.

Током тамновања у затвору, за време истраге поводом Сарајевског атентата, Принцип је написао песму, која је први пут је објављена 17. марта 1919. године, у листу "Звоно":

Тромо се вријеме вуче,
И ничег новог нема,
Данас је као јуче,
Сутра се исто спрема.

Ал право је рекао прије,
Жерајић, соко сиви:
Ко хоће да живи нек мре,
Ко хоће да мре нек живи!

И умјесто да смо урату,
Где бојне бомбе јече,
Ево нас у казамату,
На нама ланци звече.

Сваки дан исти живот,
Погажен, згњежчен и сартр,
Аја нисам идиот,
Па, то је замене смрт!

На оптуженичкој клупи било је 25 људи. Од шест атентатора, само је један био пунолетан. Оптужени су се држали одважно и неустрашиво. Многи су на себе преузимали већи део кривице, да би олакшали положај својим друговима. На питање судије да ли се сматра кривим, Гаврило је одговорио "Нисам злочинац, јер сам уклонио онога који је чинио зло". Аустроугарска је оптужила Србију за атентат и упутила јој ултиматум са захтевом да њени људи истражују кривце по Србији. Србија је позитивно одговорила на све тачке ултиматума осим једне - да austrijski истражитељи на територији Србије врше истрагу о атентату. Казна за одбијање стигла је 28. јула у форми објаве рата. Тако је почeo Први светски рат.

Пресуда је изречена 28. октобра 1914. године. На смрт вешањем осуђени су: Данило Илић, Вељко Чубриловић, Мишко Јовановић, Неђо Керовић и Јаков Миловић. Прва тројица обешени су у зору, 3. фебруара 1915. у Сарајеву, док је Јакову Миловићу ублажена казна на доживотну робију, а Неђу Керовићу на 20 година. Митар Керовић осуђен је на доживотну робију. Гаврило Принцип, Недељко Чабриновић и Трифко Грабеж,

ИСТОРИЈА

пошто су били малолетни добили су 20 година тешке тамнице. На тешку тамницу осуђени су: Васо Чубриловић на 16, Цветко Поповић на 13, Лазар Ђукић и Иво Крањчевић на по 10, Цвијан Степановић на 7, Бранко Загорац и Марко Перин на по три године.

Терезин

Принцип је на издржавање затворске казне послат у злогласни аустроугарски затвор "Терезин" (нем. Theresienstadt) у Чешкој. Слаба храна, окови, самица и страховита мучења којима је подвргаван, утицали су да се Гаврило разболи. Најгоре му је падало што му нису дозвољавали да чита. Тровали су га преко хране, оболео је од туберкулозе, ампутирали су му десну руку. Свој крај очекивао је мирно и сточики. Умро је у најтежим мукама 28. априла 1918. године, неколико месеци пре капитулације Аустроугарске. Сахрањен је ноћу између 28. и 29. априла на месном гробљу, уз најстражије мере безбедности и у потпуној тајности. Пре смрти, на зиду у затворској ћелији у Терезину написао је: *"Наше ће сијене лутати по Бечу, ходати по двору, плашити господу..."*

У истом затвору претходно су преминули и Принципови саборци Недељко Чабриновић (20. јануара 1916. године) и Трифко Грабеж (21. августа 1916. године).

Капела Видовданских хероја

Посмртне остатке Гаврила Принципа и других учесника сарајевског атентата, државне власти Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, 1921. године, пренеле су у Сарајево и сахранили их у једничку гробницу. Мошти Принципа и његових сабораца и данас се налазе у Капели Видовданских хероја, на Православном гробљу у Сарајеву.

Извори:

[1] М. Урош, Ј. Дмитровић, *Тромеђа - три међе једног народа*, Београд, 1994.

[2] <http://sr.wikipedia.org>

СВЕДОК ПАКЛА У ТЕРЕЗИНУ

Луиди Позек је у Терезин доспео 1915. године као политички затвореник, јер је у аустријском граду Грац, са својим колегама железнничарима, организовао демонстрације. У Терезину је био непосредни сведок Принциповог страдања и један од ретких који је преживео робијашки пакао овог казамата.

У сведочењу о робијашким данима, Позек је испричао да је после неколико дана боравка у Терезину приметио сувоњавог младића, који је лично на људски костур. Био је то Гаврило Принцип. "На лицу младића, умрљаном траговима крви и дубоких посекотина, зјапиле су црне и црвенкасте живе ране, које су сведочиле о зверским мучењима. Он се издвајао од осталих затвореника управо због трагова од батина и мучења, био је живи леш."

Испричао је да је Гаврило Принцип био заточен у самици, где је полагано умирао од глади и болести, пребијан систематски, буквально свакодневно. "У влажним ћелијама, пуним глодара, на голим даскама обитавали су робијаши у злогласном Терезину. Гаврило Принцип је био у самици. Нешто, што је пре било сплачина него чорба, робијашима је дељено сваки трећи дан, а Гаврило је добијао храну тек сваки пети дан. Мучен је зверски на разноразне начине, а "специјалитет" затвора било је мучење тако што би га ставили у дрвено буре у које је претхотно било закуцано мноштво великих ексера, па би га котрљали у таквом бурету док би се велики ексери забадали у Гаврилово тело."

За све време проведено у затвору Терезин, Луиди никада није успео да разговара са Гаврилом, али је са њиме ипак успео да успостави контакт. Затворски лекар био је фин човек, имао је нешто хумано у себи, па је лако успостављао контакте са затвореницима. У неколико наврата пренео је усмене поруке и поздраве између Луидија и Гаврила.

Позек није ни помишљао да ће изаћи на слободу из пакла Терезина. На његову срећу, то се ипак догодило почетком 1918. године, када му је саопштено да напусти Терезин. Приликом изласка тражио је да, макар на тренутак, посети Принципа али то му није било дозвољено. Ипак, уз мито затворском стражару, упутио је преко њега свој последњи поздрав Гаврилу Принципу.

Само неколико дана по доласку у завичај, у родну Савудрију, у априлу 1918. године прочитao је у новинама да је умро Гаврило Принцип, сарајевски атентатор, чије име је заувек забележено у светској историји.

Извор: Сведок

манастир Гомирје

Манастир Гомирје је смештен у западном делу данашње Хрватске, на железничкој прузи Загреб - Ријека и уз цесту Огулин - Врбовско. Како околину манастира поетично у својој књизи "Српски манастири у Хрватској и Славонији" описује Душан Кашић: "Зелене долине испод манастира кроз које протичу Добра и Рибњак изгледају као зелени ћилим на коме је положен манастир, а планински венци Велике Капеле око њега као да га штите и чувају. Са северозапада грли га Горица, манастиру најближа планинска коса, на којој се налази "Макаријев гроб" и "Дамаскинов бунар". С југозапада, преко потока Рибњака, савија се Гомирска коса, коју у позадини наткриљује високи Смолник. На југу је брдо Стражник изнад кога се у даљини види Клек. На истоку, с оне стране Добре, раширо се пространи, бреговити, шумом обрасли појас Цетин."

Данашњи изглед манастира

Манастир се рађао заједно са формирањем првих српских насеља у Гомирју, Врбовском и Моравицама. И овде се поновило оно што се често дешавало приликом бројнијих народних миграција у којима је редовно био и понеки свештеник или калуђер. Са гомирским досељеницима дошао је један калуђер, коме су Срби у Гомирју саградили малу капелицу у којој је вршио богослужење. Али, тај калуђер је био стар и није могао да као војни свештеник иде са војском на фронт. Зато су Гомирци довели шест калуђера (према неким изворима, седам) из далматинског манастира Крке, дакле из краја из кога су потицали први гомирски досељеници. Они су са собом донели све што је потребно за вршење богослужења у цркви: књиге, одежде, крстове и друге потребне ствари и све то поклонили гомирској капелици код које су се настанили. Од тих калуђера тројици се знају и имена. Били су то Аксентије Бранковић, Висарион Вучковић и Мардарије Орловић. Ови калуђери су подigli у Гомирју мали дрвени манастир са црквом Св. Јована Крститеља.

Ценећи заслуге досељених Срба и њихових калуђера у одбрани овог подручја од Турака, гроф Вук Франкопан је дао гомирским калуђерима 27. септембра 1619. искључиво право риболова на потоку Рибњаку од извора па све до реке Добре у коју утиче.

Прва манастирска црква била је дрвена и саграђена је 1601/1602. године.

После деобе гомирског атара, купљеног од грофова Франкопана, манастир је имао 415 и 1/3 јутра земље. Пре тога, манастир је имао мало земље. Знамо да је нешто земље манастир купио од неког Дмитра, затим да је Јанко Мамула поклонио манастиру осам јутара земље и да су поједини хришћани поклањали манастиру мање делове своје земље да би се у манастиру вршиле службе за њих и њихове умрле сроднике.

Гомирски калуђери су обављали свештеничку службу не само у Гомирју, Врбовском и Моравицама него и у Дрежници, Пониквама, Равној Гори, Јасенку, Туку, Mrkopolju, Marinđolu и Bojančima. Манастир Гомирје је опслуживао и Жумберак, кад не би имао својих свештеника, све до половине 18. века. За то је добијена и посебна царска дозвола, која је касније само потврђивана. Кад је почело насиљно унијање жумберачких Срба, 1750. године, претерана су два последња гомирска калуђера из Жумберка. То су били Гаврило Мусулин и Макарије Вишњић.

Посебно треба истаћи да су гомирски калуђери одувек поповали у Јасенку, где је манастир такође имао доста земље. Манојло Грбић је записао народно предање да је у Јасенку био манастир пре него у Гомирју и да су калуђери прешли из Јасенка у Гомирје. Како је у гомирском диптиху записано да је манастир основан 1557. године, "али зна се поуздано да је Гомирје подигнуто тек почетком седамнаестог вијека", Грбић мисли "да би ова биљешка могла односити се на цркву и манастир у Јасенку, а Јасенак је, откако је Гомирја, свагда припадао са својом земљом и шумом манастиру Гомирју".

Прва манастирска црква била је дрвена и саграђена је, према казивању самих гомираца, одмах по њиховом досељавању у Гомирје. Према поменутом опису манастира који датира из 1772., било је то 1600. године, док су се каснији историчари одлучили за следеће две године. Фрас наводи да је камен темељац постављен 1601., а Грбић вели да је манастир саграђен 1602. По свему судећи, сва три казивања су истинита, јер црква и манастир се не граде за дан. Ако су крчки калуђери

ТРАТОМ СРПСКИХ КОРЕНА

дошли 1600. године, а 1601. положили камен темељац новој цркви, могли су је довршити и осветити тек дододине, тим пре што је и досељеним монасима требало обезбедити кров над главом. До освећења нове цркве, крчки калуђери су се служили малом капелом коју су Гомирци раније саградили свом старом духовнику.

У току читавог 17. века, све манастирске зграде биле су дрвене грађевине. Поред њих је 1621. гроф Вук Франкопан сазидао четвртасту кулу осматрачницу са које се могло пратити кретање Турака. Другу такву кулу подигао је гроф на брду Стражнику. Тако су и народ, и калуђери и манастир укључени у граничарску службу, у мучну дужност одбране хришћанске Европе од турске најезде.

Манастир Гомирје је, као и цело ово подручје, потпадало од 1609. под духовну власт српског епископа који је резидовао у манастиру Марчи код Иванића, у Славонској крајини. Кад су од 1671. на марчанску епископску столицу силом доведени унијати, гомирски калуђери, заједно са калуђерима манастира Марче и Лепавине, дали су снажан отпор овом насиљу, тражећи да им се за епископа постави неко од православних калуђера. Због тога су претрпели многе непријатности и прогоне.

После изумирања калуђера досељених из манастира Крке, манастирско братство су чинили калуђери родом из Гомирја и његове околине, Жумберка, Лике и Крабаве, а нарочито из оних парохија које је манастир опслуживао.

Манастир Гомирје своје најбоље раздобље имао је током 18. века.

Почетком 18. века отпочиње припрема за изградњу зидане цркве и конака манастира Гомирје. Године 1719. сазидана је нова манастирска црква с једним кубетом уз саму франкопанску кулу, која је од тада служила као звоник. Црква је 1730. г. била довршена, а на Ивањдан те године осветио ју је епископ горњокарловачки Данило Љуботина, некадашњи игуман гомирски.

Довршено је и велико манастирско здање са 12 ћелија и трпезаријом. На манастирском гробљу нешто касније подигнута је капела посвећена Успенију Пресвете Богородице коју је 1747. год., на Велику Госпојину, осветио владика Павле Ненадовић, касније митрополит карловачки. Од тада се у Гомирју, на овај празник, одржава велики народни сабор.

Манастир Гомирје своје најбоље раздобље имао је током 18. века. Калуђери су у то време затражили и добили помоћ Српске православне дијецезе, посебно од Русије, где су путовали и враћали се са помоћи, углавном у литургијским и школским књигама. Посебно су се у томе исказали игуман Теофил Алексић и епископ Епархије

горњокарловачке Данило Јакшић. Алексић је 1762. довоје из Русије српског сликара Симеона Балтића, који је студирао иконографију у Кијеву и након доласка у Гомирје установио иконографску школу из које потичу многи иконостаси и иконе у црквама унутар Епархије горњокарловачке. У Гомирју је такође био развијен преписивачки рад. Гомирје је постало прворазредно културно и образовно средиште православних Срба у овом крају.

Манастир Гомирје спаљен током 2. светског рата

Током 19. века неколико еминентних и високо образованих особа је живјело у Гомирју. Између осталих, архимандрит Јосиф Рајачић, касније митрополит и српски патријарх, Сава Mrкаљ, реформатор српског писма, архимандрит Себастијан Илић, проминентни културни радник тог доба, и други образовани калуђери од којих су многи били учитељи на Теолошкој школи у Плашком и високи службеници у администрацији дјечезе.

Највредније ствари и библиотеку, за време Другог светског рата, хрватски музејски радници однели су у Загреб где се и данас налази.

Током Првог светског рата, Гомирје је претворено у концентрациони логор за политички оптужене српске свештенике, а у Другом светском рату манастир је доживио своју катастрофу. Игуман Теофан Косановић је мучен и убијен у Јадовном, калуђери су се распршили а манастир је запаљен 1943. године. Само је опстала демолирана манастирска црква. Највредније ствари и библиотеку, хрватски музејски радници однели су у Загreb, где се и данас налази.

Након рата (1941-1945), делимично је обновљена манастирска црква захваљујући напорима преживелих калуђера. Обнова је убрзана тек 1967. године, када су се и калуђерице сместиле у манастир.

Извори: [1] Епархија Горњокарловачка
[2] Српско културно друштво "Просвјета"

Промоција књиге УНИШТАВАЊЕ СРПСКЕ КУЛТУРЕ

Нова књига др Момчила Диклића, „Уништавање српске културе“, представљена је читаоцима у Пландиншту, 04.10.2014. године. Промоцију је организовала Народна библиотека, у сарадњи са КОЦ „Вук Караџић“ и Завичајним удружењем Крајишника „Никола Тесла“.

Промоција књиге др Момчила Диклића

Автор књиге, веома аргументовано, говорио је о генези уништавања српске културе, што је изазвало велико интересовање публике. На промоцији су говорили и Биљана Јуначков, директор Народне библиотеке и Никола Г. Везмар, председник ЗУК „Никола Тесла“. Са неколико завичајних песама, програм је употпунила изворна певачка група „Крајишници“ из Велике Греде.

КРАЈИШКА КЊИЖЕВНОСТ НА 59. МЕЂУНАРОДНОМ САЈМУ КЊИГА

На 59. Међународном сајму књига одржаном у Београду, од 26. октобра до 02. новембра 2014. године, савремена крајишска књижевност представљена је на штанду „Крајина“. Са укупно 147 наслова читаоцима се представило 67 аутора пореклом са крајишког простора. Организатор штанда био је Мирко Радаковић, у име Коалиције удружења избеглица у Р. Србији.

МОМ ДЕДИ НИКОЛИ

Дошла сам ти, Лико, да л' сам домаћин или гост - ти кажи...

На твојој земљи су живели и у твојој земљи су сахрањивани сви моји преци вековима... Нису те оставили, а ја стигох после четири деценије - ко сам, знаш ли... На огњишту муга деде питам се препознаје ли ме земља и душе мојих најближих... Кome неправду да кажем, са ким бол и радост да поделим... Нема одговора на хладном јутру, коме да завапим? Божија је вольја, прихватам је, рањена сам, али сам захвална што сам одавде поникла...

Дошла сам ти, Лико, стојим на дедовини. Препознајеш ли ме, земљо? Једино теби могу рећи, ти не знаш за поделе, а вековима те деле. Како се то дели земља, камен, небо... Овде су се рађали и умирали сви моји преци, ова земља је од њихових костију, од њихове љубави саткана, ово дрвеће памти руке муга деде, он га је у земљу засадио... Више не сањам дедовину, стигла сам ти, Лико, препознајеш ли ме? Да л' сам домаћин или гост?

Загрли ме, сви моји су у твојој земљи, хвала ти што их чуваш... Хвала Богу за њихове душе мученика и хвала што на овој земљи стојећи у свему разрушеној верујем, најтеже је када се душа сруши... Немам суза, окамењена на дедовини, сама никад самија стојим захвална Богу што додирујем земљу где су се рађали и умирали и живели од тебе и за тебе Богу се молећи сви моји преци...

Што ћутиш, небо, стигла сам нема топло повијеног длана моје баке... Нема ни погледа ни речи, а све је већ давно речено...

Знам, земљо, да ме грлиш мајчински... Од тебе љубав осећам и захвална сам ти што си изнедрила и отхранила моје претке... Од тебе ништа не тражим, само бих да ми кажеш... Јел' ти било лепше када се на овој земљи чуо смех, плач, радост и живот или сада сама као и ја тихујеш, болујеш и сећаш се живота... Све је тако мирно, пажљиво сам и ја корачала да те не повредим...

Друго си сама, нећу ти мир нарушити, дошла сам да те помилујем, да и моје додире упознаш... Чувај и оне што су те отели, заборавили су да ће и они умрети, па како ће у отетом спокојно вековати...

Засади мој брате ново дрвеће, шта смо друго земљи могли донети, нека рађа и нека памти...

Оливера Шекулерац

КЊИЖЕВНОСТ

ДОЂЕ ВРИЈЕМЕ

Дође вријеме
када испаднеш из својих мисли,
када се с несаницом
низ низбрдицу котрљаш,
када ниси
на терену своме,
а себе не видиш у збиру.

Дође вријеме
када нестане риме,
када се креће у непознато
низ непознат друм,
низ реченице,
када се плаче,
а немаш родитеље.

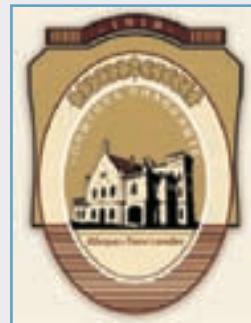
Дође вријеме
када више нема времена,
када се остаје без ријечи,
када нестају добри људи,
а нико то не примјећује.

Мирон Бајић

СЕЛО МОЈЕ

Нестаје ми моје село мило,
у њему ми, најлепше је било.
Ливаде и поља сад су пуста,
занемела и тежачка уста.
Нема песме, нема обичаја,
нит се чује дечје вриске граја.
У ноћима уздрхтале душе,
села мога куће ми се руше.
Село моје, срце сам ти дала,
ал' се никад нисам покајала.
Молитвом те према небу дижем,
село моје, ја ти с песмом стижем.
Песмом мојом, мене теби носим,
нек сви знају, С ТОБОМ СЕ ПОНОСИМ!

Маријана Борковић

Пријатељи удружења

Република Србија
Министарство културе
и информисања

КОМЕСАРИЈАТ ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ И МИГРАЦИЈЕ
Република Србија

Република Србија
Аутономна покрајина Војводина
Покрајински секретаријат за
културу и јавно информисање

ОШ „Доситеј Обрадовић“
Пландиште

